

Wereldraad
zal in februari
bijkomen in
Brazilië. Een
gesprek met
Ineke Bakker
pagina 2

Islam en Dialoog
Kerk en Vrede gaat
nauwere samenwerking
aan met deze Stichting,
die zich in dit nummer aan
de leden voorstellen.
pagina. 6

Sierra Leone
zou voor Minister
Verdonk een voor-
beeld moeten zijn
qua asielbeleid.
Martin Jansen bericht
pagina 7

Begin november hebben we onze Franse zusterorganisatie binnen IFOR, de Mouvement International de la Réconciliation (MIR), gevraagd om hun reactie op het geweld in de Franse voorsteden.

MIR is sterk bij de situatie betrokken en zal in het komende nummer van zijn tijdschrift, Cahiers de la Réconciliation, nader ingaan op genomen en nog te nemen initiatieven. Daarop vooruitlopend stuurden onze Franse vrienden ons de volgende verklaring van de Mission populaire évangélique, verbonden aan de protestantse kerk in Frankrijk:

Parijs, 7 november 2005

Na de branden van afgelopen zomer in de meest ongezonde woonflats zijn het nu weer de branden waardoor de meest kwetsbare volkswijken en hun bewoners terugkeren op de voorpagina's. Het zijn deze wijken waarin wij al decennialang aanwezig zijn.

1. Wij hebben er weet van dat woorden kunnen vernederen en doden: de onveiligheid, waarvan in de eerste plaats de mannen en vrouwen die er wonen slachtoffer zijn, zal niet verdwijnen door bijtende beschuldigingen of voorbarige generalisaties. Veiligheidsleuzen hebben nu de plaats ingenomen van voorzieningen voor gelijkheid op het gebied van opleiding, economische en sociale positie.

2. Wij hebben er weet van dat geweld heerst: institutioneel geweld want werk, fatsoenlijke huisvesting, onderwijs en domweg menselijk respect klinken hier als holle frasen. Dagelijks geweld want misdaden zijn hier schering en inslag: niets kan het latente geweld tegenhouden. En bovendien krijgen wijkverenigingen, de veel te weinige kerken die er zijn, de scholen niet de ondersteuning die zij rechtens mogen verwachten.

3. Tenslotte hebben wij weet van dialoog, van luisteren en van de acties die hier mogelijk zijn. Wij laten ze dag aan dag zien, onderweg met de gelovige mannen en vrouwen. Maar het onvermijdelijke beroep op de wet kan pas vrucht dragen

Brand in de wijken

Schrikbarend, de branden, de doden, het beleid achter de branden.

als het verbonden wordt met een politieke betrokkenheid die de nieuwe multiculturele werkelijkheid van ons land integreert en die wortel schiet in

een project van gelijkheid en broederschap waarop de Natie is gebouwd.

"Zij genezen zogenaamd de kwalen van mijn volk door te

roepen: Vrede, vrede, terwijl er geen vrede is." (Jeremia 6:14). De crisis van onze steden waarin we zijn terechtgekomen is ten diepste een spirituele crisis: waar dorheid de bestaande orde is geworden, is een onweersbui altijd verwoestend.

De opstand van de onruststokers laten hen, die oren hebben om te horen en ogen om te zien, iets herontdekken: terwijl de heerschappij van het geld de samenleving een vredelievend aanzien gaf, vervalt de mensheid ongezien in barbaarij. Na een veel te lange periode van consumentisme met een beperkt blikveld en de sociale uitsluiting als enig perspectief, hebben de niet commerciële symbolen het geweld en de kracht van een eerder geblokkeerde rivier: jongelui geëlectrocuteerd, politieagenten beschimpt, auto's in brand gestoken, scholen vernield. Wij zitten allemaal op dood spoor. De verkeerde reacties liggen binnen handbereik: demagogische repressie is er één; radicalisering een andere waardoor de kwetsbaren zijn als schapen zonder herder. (Marcus 6:34).

Het ware antwoord is spiritueel. Want het gaat erom dat we in ons land meer ruimte in de tent scheppen en onze medeburgers bij hun naam noemen.

Geen vrijheid, geen gelijkheid, geen broederschap

Bram Grandia

"Geen vrijheid, geen gelijkheid, geen broederschap" roept een jongen in een van de buitenwijken van Parijs. "Onze ouders hebben als migranten geholpen aan de opbouw van Frankrijk. De regering ziet ons niet. Daarom, Revolutie! Voor Frankrijk geen onbekend begrip. 1789, 1968 en dan nu 2005. Nu niet zoals in 1968 "de verbeelding aan de macht", maar de "woede aan het woord". Ik zie vooral verontwaardigde jongeren die letterlijk en figuurlijk van hun waarde zijn beroofd. Ze vechten voor een herstel van eigenwaarde. Zie je ons? Zo niet,

dan zorgen we er wel voor.

"Tuig is het en uitschot, roept de minister, we zullen de stad schoonmaken van het tuig." Juist die definitie van het probleem als 'een zootje tuig dat hard aangepakt moet worden', maakt de razernij nog groter. "We zijn wél solidair uitschot", zei een andere jongen, "wij komen wél voor elkaar op". Zo werden ongeziene tieners, wegwijnend in verloederde wijken waar de jeugdhulpverlening, de buurtcentra en de wijkagenten al jaren zijn opgedoekt, plotseling televisienieuws. Een soort Big Brotherwijken, live op televisie met de bewoners als echte acteurs.

Nieuwe fase in West-Europa

Ik vermoed dat dit een nieuwe fase wordt binnen onze West-europese wereld. We hebben de jonge armen in steeds groter getale in het Europese huis. Daar helpt geen normen en waarden-debat aan. Daar helpt geen met de mond beleden nadruk op het maatschappelijk middenveld aan. Verenigingen worden afgebroken door het terugtrekken van subsidies. Zelfredzaamheid is het toverwoord. Dure sociaal-culturele voorzieningen worden opgeheven. Steeds meer worden mensen aan zichzelf overgelaten. De kloof tussen rijk en arm groeit. Het cement van het gebouw van onze samenleving wordt effectief aangetast.

De zorg wordt minder en de eenzaamheid groter. Nog een paar jaar en dan zullen de eerste "rollatorrellen" plaatsvinden. Wanneer de trend doorgaat dat zorgverzekeraars bepalend zijn voor kwaliteit van de hulp, zullen ook steeds meer zieken in opstand komen. De straat zal ook in ons land weer de plek van het maatschappelijk protest worden.

Tweetalige politici

Wat me opvalt is het enorme verschil tussen officiële regeringstaal en officiële regeringspraktijk. Ik hoor minister Verdonk bij de herdenking van de slachtoffers van de Schipholbrand en ik zie de beelden van

de overlevenden. Ik hoor het woord 'adequaat' en ik zie 'inadequaat'. Ik hoor het woord 'opvang' en ik zie een overlevende van de Schipholbrand die met vuile kleren op straat wordt gezet. Nu worden deze getraumatiseerde mensen tot overmaat van ramp toch het land uitgezet. De officiële taal klopt – net zoals in Frankrijk - niet meer met de werkelijkheid.

In onze kerken klinkt de lezing over het zgn. laatste oordeel. In die tekst (Matt. 25:31-46) gaat het over de werken van barmhartigheid. Waar is de barmhartigheid, de compassie gebleven? "Wat je aan één van deze hopenlose mensen hebt gedaan, heb je mij gedaan" zegt Jezus. Moet nu de oppositie regerende christenpolitici bij dit bijbelverhaal houden?

Deze column komt van de IKON website, te vinden onder pastoraat

KERKEN BIJEN IN BRAZILIË

In gesprek met Ineke Bakker

Yosé Höhne-Sparborth

In februari zal voor de eerste maal de Assemblee van de Wereldraad van Kerken plaatsvinden in Latijns Amerika, namelijk in Porto Alegre, Brazilië. Onder de titel: "God, in your grace, transform the world" komen de christelijke kerken van over de hele wereld tien dagen bijeen voor gezamenlijke bezinning.

Brazilië was de laatste jaren getuige van enkele grote bijeenkomsten. Wereldleiders overlegden over de milieuproblemen. Porto Alegre zelf is de bakermat van de andersglobalisten met hun Wereld Sociaal Forum. Latijns Amerika is het continent dat cultureel het sterkste werd getroffen door de vijf eeuwen koloniale overheersing die er uitging van Europa. Sinds midden negentiende eeuw hebben de Verenigde Staten het heft overgenomen. De bede die in de titel tot uitdrukking komt, kán stem geven aan de velen op dit continent die vooral van deze hoop leven, omdat de genade van de mensen tot nu toe uitbleef.

Kerk en Vrede ging in gesprek met Ineke Bakker. Wat hoort zij, als vrouw die leefde en werkte in Centraal Amerika én als vrouw die al jaren bij de Raad van Kerken werkzaam is als algemeensecretaris. En wat vreest zij?

AGAPE

"De historische kerken in Latijns Amerika leggen veel nadruk op de relatie tussen geloven en de maatschappelijke realiteit. Ik hoop dat die specifieke inbreng sterk naar voren zal komen. Daar is ook wel een kans op, want een van de hoofdthema's is 'economic justice', waarvoor een uitgewerkt document op tafel ligt: 'Alternative Globalization Addressing Peoples and Earth (AGAPE). Het document is resultaat van een breed bezinningsproces van enkele jaren. Zo was er in Soesterberg in 1992 een consultatie over de globalisering, waarvan de Raad van Kerken gastheer was en die was voorbereid door Oikos en het Netwerk Kairos Europa. Ook de World Alliance of Reformed Churches had een

intensief proces rond deze probleemstelling, met als hoogtepunt het Accra-document."

"Wat ik vrees, is dat er een gebrek heerst aan visie op de Oecumenische Beweging. Juist ook in Latijns Amerika zijn de jonge christelijke kerken zoals de Pinksterkerken een snel groeiende beweging, die hooguit als waarnemers aanwezig zullen zijn. Als er geen relevante visie op de Oecumenische Beweging wordt gedeeld, zal er organisatorisch niets veranderen, terwijl dat hard nodig is. We hebben inmiddels bij de Wereldraad te maken met een enorm vergadercircus dat héél

belastend is voor de kerken. Er zou veel meer op regionaal niveau moeten zijn aan oecumenisch overleg, zodat er meer mensen bij betrokken kunnen worden. Maar of zo'n reorganisatie erin zit?"

Pinksterkerken

Latijns Amerika is hét continent van de Bevrijdingstheologie. Zal die inbreng goed vertegenwoordigd kunnen zijn bij de Assemblee?

"Ik hoop zeer dat haar vertegenwoordigers aanwezig zullen zijn. Een aantal zijn er uiteraard, zo zullen er bijbelstudies zijn van Milton Swantes en

Elaine Neuenfeldt. In Brazilië is de Rooms-Katholieke kerk lid van de Raad van Kerken. Ik ben benieuwd wat dat gaat betekenen voor de Assemblee. De historische Protestantse kerken hebben stemmen uit de bevrijdingstheologie ook in hun delegatie. Dat zal anders liggen bij de Pinksterkerken. De meesten zijn geen lid van de Wereldraad, maar een aantal zal wellicht als waarnemer aanwezig zijn, hoop ik. Zij zijn de snelst groeiende geloofsgroep op dit continent. Veel historische kerken verliezen leden aan hen; de kerken die geen leden aan hen verliezen, hebben vaak een groeiende invloed van hen binnen de eigen kerk. Er zijn overigens twee soorten Pinksterkerken: er zijn de kerken die sterk op de hemel gericht zijn; maar er zijn ook de kerken die in de krottenwijken thuis zijn en daar de eerste vorm van organisatie zijn. Bij die tweede soort Pinksterkerken herken je veel van de maatschappelijke betrokkenheid van de bevrijdingstheologie.

De historische Protestantse kerken en een deel van de Pinksterkerken zijn meer middenstandskerken, die altijd veel steun kregen uit de Verenigde Staten. De heftige politieke strijd en de oorlogen in de tweede helft van de vorige eeuw hebben ook breuken in deze kerken bewerkstelligd, door de verschillen in politieke visies. We hebben op dit continent dan ook te maken met heel recente kerkscheidingen en met nieuwe bewegingen. Ik hoop dat het gesprek met al die groepen kan plaatsvinden, dat ze er zijn. Het zal een spannend gesprek worden, maar wel noodzakelijk."

Vrouwenassemblee

Is er veel ruimte voor de inbreng van de lokale theologie? "Jawel, een van de zes thema's is Latijns Amerika. Gepland staat ook een plenaire vergadering over religieuze identiteit in een pluriforme samenleving. Ik hoop dat er aandacht zal zijn voor de Indiaanse geloofsgemeenschappen op dit continent, en de interreligieuze gesprekken die zich de laatste vijftien jaar ontwikkelen. Op verschillende theologische instituten is daar grote aandacht

voor, dat mag dus niet zomaar ontbreken."

Denk je dat er aandacht zal zijn voor het enorme geweld tegen vrouwen op dit continent?

"O jawel, zeker. Voorafgaand aan de Assemblee zal er een Vrouwenassemblee zijn. Bovendien staat het "Decennium tegen Geweld" op de agenda, dus ongetwijfeld zal er aandacht gevraagd worden voor de hoge graad aan gezinsgeweld op dit continent en de wijze waarop de kerken mede verantwoordelijkheid dragen voor die maatschappelijke verhoudingen."

De Nederlandse Raad van Kerken beleeft intussen spannende tijden aan zijn oecumene. Hier is de katholieke kerk al jarenlang lid, maar de bisschoppenconferentie heeft aangegeven op korte termijn haar financiële bijdrage substantieel te verminderen. Er wordt naar geld gezocht, maar men houdt de adem in.

Latijns Amerika is een katholiek christelijk continent, met diep gelovige en intens levende mensen. Hier moet Gods genade kunnen incarneren. Een plek waar zoveel historie en zoveel actueel overleg samenkomen, moet een basis kunnen leggen voor transformatie, ook voor kerkelijke transformatie.

De jaarlijkse Oecumenelezing zal dit jaar in het teken staan van de Assemblee van de Wereldraad. Lieve Troch zal de lezing houden "Van genade en vernieuwing" naar het motto van de Assemblee. Zie Agenda

foto Humpfrey Daniëls

Redactioneel

Het kon niet anders. In dit nummer is er op de eerste en op de laatste pagina aandacht voor de Schipholbrand en voor de branden in Frankrijk. Ogen-schijnlijk heel verschillende situaties, maar in beide gevallen zijn de slachtoffers allereerst "ongewenste vreemdelingen" die geen misdrijf pleegden. In het ene geval zijn ze uitgesloten, in het

andere geval ingesloten door overheidsbeleid. Voor de "ongewenste vreemdelingen" is het verschil klein en het perspectief gelijk: hopeloze uitzichtloosheid. Dat in het ene geval elf "ongewenste vreemdelingen" het met de dood moesten bekopen, komt vooral doordat de overheid een specifieke methode koos om zich van deze mensen af te maken: insluiten om te kunnen uitsluiten.

Eigenlijk blijft deze hele Vredesspiraal

bij dit thema. De Wereldraad van Kerken komt bijeen, daar zal aandacht zijn voor de wijze waarop het dominante deel van de wereld insluit en uitsluit. We kijken mee, hoe de VN en Europa maar moeizaam ruimte geven aan geweldloze initiatieven, terwijl de militaire verdediging van de wereldrangorde voortgaat. En we laten mensen aan het woord die alternatieve wijzen: weg uit een uitsluitende economie, weg uit een uitsluitende politiek, weg uit stig-

matisering om uitsluiting te legitimeren, weg uit het geweld in de wijken. De Schipholbrand was de uiterste consequentie van wereldwijd beleid. Opstandige vuren zijn geen antwoord, maar een signaal. Als Vredesspiraal hopen we een bijdrage te leveren aan de zoektocht naar vreedzamer wegen voor een dwalende mensheid. We wensen u allen vreedzaam Kerstfeest en een hoopvol 2006. Meer dan ooit.

Jan Schaake

We schrijven december 2005. En daarmee zitten we halverwege het eerste decennium van de 21ste eeuw. Het Internationaal Decennium voor een Cultuur van Vrede en Geweldloosheid. Hoe staat het er eigenlijk mee? Tijd voor een tussenbalans.

Op 10 november 1998 riep de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de periode 2001-2010 uit tot het Internationaal Decennium voor een Cultuur van Vrede en Geweldloosheid voor de Kinderen van de Wereld. Een maand later volgde de Assemblee van de Wereldraad van Kerken met een Oecumenisch Decennium om het geweld te boven te komen (To Overcome Violence) dat de bijdrage vanuit de kerken aan het VN-decennium zou moeten zijn. Vol goede moed werd een jaar later door de VN een Actieprogramma voor een Cultuur van Vrede en Geweldloosheid aangenomen waarin de wereldwijde civiele samenleving werd opgeroepen om activiteiten te ontplooiën op een achttal terreinen, waaronder vredeseducatie, tolerantie en solidariteit, actieve geweldloosheid, gelijkheid tussen mannen en vrouwen, ontwapening en duurzaamheid. Twee historische zo geen revolutionaire VN-resoluties: in 1998 stond voor het eerst de term 'geweldloosheid' in een VN-document en in 1999 deed de VN voor het eerst direct een beroep op de civiele samenleving. Gewone burgers, zoals u en ik, en onze organisaties. We dachten in de periode 2001-2010 wel een verschil te kunnen maken.

En toen kwamen in het eerste jaar van het decennium, 2001, de aanslagen van 11 september. Binnen één maand werden we geconfronteerd met het geweld van terroristen en van een oorlog die daartegen losbarst-

te. Het zette de verhoudingen in de wereld op scherp en in ons eigen land kwamen daar nog een aantal politieke moorden en even moordzuchtige woorden bij. Hoezo, werken aan een cultuur van vrede en geweldloosheid?

We mogen echter niet vergeten dat de VN-resolutie van 1998 tot stand kwam na een oproep van de winnaars van de Nobelprijs voor de Vrede die veelal met eigen ogen de verschrikkingen van oorlog en geweld hebben gezien. De grootste steun tijdens een wereldwijde handtekeningenactie onder die oproep kwam uit het Zuiden, waar de confrontatie met fysiek, economisch en cultureel geweld het grootst is. Werken aan een Cultuur van Vrede en Geweldloosheid is voor hen geen luxe, maar bittere noodzaak. En dat is het inmiddels ook voor ons geworden.

Tussenbalans

Afgelopen zomer verzamelde David Adams, inmiddels gepensioneerd medewerker van het Culture of Peace programma van UNESCO, 3.000 pagina's vol informatie van bijna 700 organisaties uit 100 landen over hun ervaringen, wensen en verwachtingen ten aanzien van de Cultuur van Vrede en Geweldloosheid. Uit deze rapportage blijkt zonneklaar dat over de hele wereld in de civiele samenleving grote stappen voorwaarts zijn gezet in een grotere bewustwording van de aard en de omvang van het geweld en van de stappen die daartegen ondernomen kunnen worden. Mensen komen ook in beweging, maar de grootste hindernissen liggen vervolgens bij de regeringen die niet voor- of achteruit te branden zijn.

Wie vervolgens de rapportages per continent leest ziet tot zijn verbazing de overeenkomsten: in Afrika, de Arabische wereld, Latijns-Amerika, verschillende subregio's in Azië, Europa en Noord-Amerika, overal wordt gewezen op een groeiende beweging voor vrede en geweldloosheid en succes-

volle burgerinitiatieven tegen soms langdurige geweldssituaties. Maar overal noemt men het gebrek aan media-aandacht voor deze projecten van hoop en daarmee het gebrek aan geld en enige invloed in het officiële circuit. In plaats daarvan zijn de geluiden in politiek en media zelfs harder en oorlogszuchtiger geworden en wordt ten opzichte van enkele jaren geleden steeds meer geld

gezet, maar beklagen zich over het totaal gebrek aan belangstelling en financiële middelen vanuit de politiek waardoor verschillende initiatieven tijdelijk in de ijskast gezet moesten worden. Teveel creativiteit gaat feitelijk verloren met het kloppen op deuren die gesloten blijven.

Hoopgevend

Toch is dat noch voor ons noch

ties, zoals UNICEF en het VN Ontwikkelingsprogramma UNDP, zouden zich kunnen richten op het stimuleren van tal van activiteiten op het gebied van educatie en duurzame ontwikkeling. Ook zou de VN media-producties rond vrede en geweldloosheid moeten stimuleren en er zou in het VN-systeem zelf een permanente groep conflictbemiddelaars beschikbaar moeten zijn die vroegtijdig ingezet kunnen worden bij geschillen tussen staten die nu maar al te vaak tot conflicten en oorlog leiden. Misschien is het allemaal niet even opzienbarend, maar alleen al het houden van zo'n wereldwijde tussentijdse evaluatie inspireert en geeft de burger moed om verder te gaan. Eén van de concrete uitkomsten is dat op de website <http://decade-culture-of-peace.org> een steeds weer bijgewerkt overzicht komt te staan van wat er wereldwijd op dit terrein gebeurt. Ook in eigen land hebben we, dankzij de tussentijdse evaluatie, weer opnieuw een aantal zaken ter hand genomen, zoals de uitgave van twee nieuwe brochures en van een algemeen affiche om het Decennium wat meer zichtbaarheid te geven én een campagne om de Cultuur van Vrede en Geweldloosheid ook aan de orde te stellen bij de verkiezingen van de Gemeenteraden op 7 maart 2006 en bij de landelijke verkiezingen in 2007.

Ook de Wereldraad van Kerken zal het Oecumenisch Decennium tussentijds evalueren. Het is één van de belangrijkste onderwerpen op de komende Assemblee in Porto Alegre. Vanuit Nederland heeft de projectgroep 'Geweld niet Gewild' van de Raad van Kerken hieraan reeds een bijdrage geleverd die is opgenomen in de speciale Assemblee-afl levering van Oecumenische Bezinning die binnenkort zal verschijnen.

Jan Schaake is secretaris van het Platform Vredescultuur

Een half decennium vredescultuur

De internationale poster ter ondersteuning van het Decennium tegen Geweld

uitgetrokken voor oorlog en bewapening.

Ook de bijdrage vanuit Nederland, aangeleverd via het Platform Vredescultuur, ademt deze zelfde sfeer. De inmiddels bijna 20 organisaties die zich bij dit Platform hebben aangesloten zijn erg te spreken over de onderlinge samenwerking en wat zij in dat kader toch gezamenlijk op de rails hebben

voor organisaties uit die 99 andere landen, reden om maar bij de pakken neer te zitten. Uit al die 3.000 pagina's komt een hele lijst van aanbevelingen aan de VN naar voren. De VN en zijn organisaties, met name UNESCO, zouden een veel actiever beleid moeten voeren en met initiatieven moeten komen om die vredescultuur wat mediagenieker te maken. Gespecialiseerde VN-organisa-

De geschiedenis herhaalt zich

Dat de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een resolutie over een Cultuur van Vrede en Gerechtigheid aanneemt, was niet vanzelfsprekend. Na de oproep van de winnaars van de Nobelprijs voor de Vrede en de vele handtekeningen daaronder moest er nog flink gelobbyd worden om het überhaupt op de agenda van de Algemene Vergadering te

Dankzij het doorzettingsvermogen van Pierre Marchand en de Bengalese ambassadeur Chowdhury is dat uiteindelijk gelukt.

Dit jaar was het niet anders. Aanvankelijk weigerde de VN het rapport van de civiele samenleving op z'n agenda te zetten. De in Nederland gevestigde United Nations Organization of Youth (UNOY) zond vervolgens een

'Youth Advocacy Team' naar New York dat in twee weken bijna 50 VN-vertegenwoordigers langsging om hen ertoe te bewegen het stuk alsnog op de agenda te zetten. Dat lukte. "Ze hebben een waar precedent geschapen voor de ontwikkeling van een nieuwe generatie leiders voor een vredescultuur," aldus een opgetogen David Adams. Het document kwam wederom op de VN agenda dankzij een andere Bengalese ambassadeur Chowdhury; een neef van de vorige die inmiddels adjunct-Secretaris Generaal is geworden. JS

Jan Schaake

In Actie tegen Geweld

In de tweede helft van de jaren '90 was 'zinloos geweld' en onveiligheid op straat hèt veiligheids- en geweldsthema. De eerste vijf jaar van deze eeuw werd het overschaduwd door terrorisme en politiek geweld. Het thema komt echter weer terug op de politieke agenda.

"Nederland moet veiliger," zo luidt één van de centrale doelstellingen van het huidige kabinet. De ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken gingen voortvarend aan het werk met het veiligheidsprogramma "Naar een veiliger samenleving" dat de ambitie heeft om de omvang van criminaliteit en overlast in 2008/2010 met 20 tot 25% gereduceerd te hebben tegenover 2002. Om deze doelstelling te kunnen realiseren is het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid opgericht waarin beide ministeries samenwerken met andere overheden en tal van maatschappelijke organisaties.

Geweld in een woonwijk

Toen begin dit jaar in de Kamer een tussenbalans werd gemaakt, werd een duidelijke daling zichtbaar, met uitzondering van de geweldscriminaliteit. Het kabinet besloot daarop om met een apart Actieplan tegen Geweld te komen, dat begin november naar de Kamer werd gestuurd. Opmerkelijk is overigens dat het rapport "De Sociale Staat van Nederland 2005" van het Sociaal-Cultureel Planbureau, juist spreekt van een verhoudingsgewijs sterkere daling van geweldsdelicten. Mogelijk heeft dit met de gehanteerde definitie te maken. Bij die van de regering vallen bedreigingen er ook onder en die maken dan ook meteen het leeuwendeel van de geweldsdelicten uit. De regering zegt de geweldsdefinitie van de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) over te nemen, maar laat daar dan wel de hierna vetgedrukte zinsdelen uit weg: "Het welbewust gebruiken van fysieke kracht of macht, dan wel het dreigen daarmee, gericht tegen zichzelf, een ander persoon of tegen een groep of gemeenschap, hetgeen resulteert of waarschijnlijk zal resulteren in letsel, de dood, psychische schade, onderontwikkeling of achterstelling." Bij de WHO gaat het dus ook om 'structureel'

geweld; in het Actieplan wordt dat aspect weggelaten.

Een goed punt van het Actieplan is dat het uitgebreid aandacht besteedt aan de situaties en lokaties waar het geweld voorkomt. Het eerdergenoemde rapport van het Sociaal-Cultureel Planbureau stelt droogjes dat vooral bij geweldsdelicten daders en slachtoffers tot dezelfde sociale groepen behoren en dat dat ook tamelijk logisch is omdat

verdere analyse van waarom geweld juist in die wijken en buurten voorkomt ontbreekt echter volledig en daardoor blijven de in het Actieplan voorgestelde maatregelen vooral beperkt tot gedragscodes en omgangsvormen. Natuurlijk hebben we ook vanuit de vredesbeweging de nodige ervaring met de trainingen in zelfbeheersing en conflictanterring, maar we zijn ook gewend om het voorkomen van geweld niet los te zien van de politie-

aan het stimuleren van vredeseducatie, niet alleen op school maar ook via consultatiebureaus en het jongerenwerk, de inzet van mediators bij burenruzies en conflicten tussen overheid en burger en aan het stimuleren van allerlei initiatieven om een grotere sociale cohesie in buurten en wijken te verkrijgen. Als mensen elkaar kennen en goede contacten met elkaar hebben, zal het geweld in wijken en buurten immers afnemen.

een heel andere beleving van veiligheid en onveiligheid hebben dan de gemiddelde burger. Migranten (waaronder ook de achterban van de migrantenkerken) en vluchtelingen voelen zich juist erg onveilig door het huidige overheidsbeleid en de verharding van de samenleving tegen allochtonen. Uit een door de projectgroep gehouden enquête onder bezoekers van de Kerkendag bleek dat de geënuqueterden overduidelijk van mening zijn dat

35% van alle geweldsdelicten vindt plaats in woonwijken, een feit dat tot nu toe in het beleid wordt genegeerd.

ze elkaar tegen moeten komen. Het maken van uitgebreide profielen van daders en slachtoffers leidt dus nergens toe: om geweld te kunnen voorkomen zul je moeten kijken naar de omgeving waarin het voorkomt. Dat is ten behoeve van dit Actieplan voor het eerst gedaan en wat blijkt? 35% van alle geweldsdelicten in de publieke ruimte (dus niet die achter de voordeur – die zijn van dit Actieplan uitgezonderd) vindt plaats in woonwijken. 24% in het verkeer, 19% in uitgaanscentra, 12% in winkelcentra, 3% op school, 2% in het openbaar vervoer en 1% op en rond de sportvelden. Het Actieplan stelt zelf ook met enige zelfkritiek vast dat alle geweldspreventieprogramma's tot dusver vooral gericht waren op uitgaanscentra, scholen en sportvelden maar dat het geweld in de woonwijken een voor de overheid volstrekt onbekend gebied was.

Aanpakken

Het Actieplan gaat vervolgens in op de diverse vormen van geweld die in die verschillende situaties kunnen plaatsvinden en onderscheid een aantal scenario's die voor het voorkomen van geweld zonder meer interessant en relevant zijn. Een

ke, culturele en sociaal-economische achtergrond. Dat verschil van inzicht is van belang, omdat de regering in dit actieplan wil samenwerken met maatschappelijke organisaties. In de eerdergenoemde jaren '90 heeft de overheid de aanzet gegeven tot de oprichting van het Landelijk Overleg voor Veiligheid en Respect (LOVeR) dat echter binnen een jaar na z'n oprichting ter ziele ging. Zowel het Platform Vredescultuur als de projectgroep Geweld niet Gewild van de Raad van Kerken waren op 11 oktober uitgenodigd voor een rondetafelgesprek rond dit actieplan met maatschappelijke organisaties.

Vredescultuur

Het Platform Vredescultuur is afgelopen zomer een campagne gestart om lokale vredesgroepen in staat te stellen, de cultuur van vrede en geweldloosheid te vertalen naar lokaal veiligheidsbeleid. Juist met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van 7 maart 2006 en de inmiddels weer sterk toegenomen roep om veiligheid is het van belang om niet alleen tegen allerlei repressieve maatregelen te protesteren, maar ook met alternatieven te komen. Daarbij valt te denken

In eerste instantie gaat het natuurlijk om het laten verwerken van bovengenoemde punten in lokale verkiezingsprogramma's en de daarop te baseren collegeprogramma's. Maar ook en vooral nadat het lokale politieke circus weer voorbij is, zal er stevig doorgewerkt moeten en ook kunnen worden. Daarbij kan voor een belangrijk deel worden teruggegrepen op materiaal dat al eerder is ontwikkeld voor gemeentelijk vredesbeleid in de tijd van de kernwapenvrije gemeentes. Anderzijds vormt het Actieplan tegen Geweld een prima kader om die verschillende activiteiten ook in te brengen in het officiële overheidsprogramma. Het Platform organiseert hierover een bijeenkomst op 4 februari, zie agenda.

Geweld niet Gewild

Ook de projectgroep Geweld niet Gewild van de Raad van Kerken was al voorbereid op deze thematiek. Begin 2005 liet de projectgroep een oecumenisch beraad organiseren over de vraag wat kerken zouden kunnen doen rond de lokale veiligheid. Tijdens dat beraad bleek dat kerken vooral ook contacten hebben met groepen in de samenleving die

kerkelijk vredeswerk anno 2005 vooral ook lokaal moet zijn. Het feit dat het geweld vooral in woonwijken voorkomt, is voor de kerken een extra aansporing om met het geweld in onze eigen samenleving verder te gaan. Als geen ander hebben juist de kerken een fijnmazig netwerk van vrijwilligers en gebouwen in normale woonwijken waarmee ze een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van geweld. Daarbij kan gedacht worden aan opvang van slachtoffers en potentiële daders, buurtbemiddelaars, het organiseren van sociale wijkactiviteiten en het vragen van aandacht voor de specifieke veiligheidsproblemen van migranten, vluchtelingen en mensen die het economisch slecht hebben. In plaats van de geleidelijk beperkende maatregelen van de overheid, zouden de kerken het juist moeten zoeken in geleidelijk schepende maatregelen. Maar dan om elkaar te ontmoeten en samen te werken aan een vredescultuur.

Jan Schaake zit namens Kerken Vrede in het Platform Vredescultuur en in de projectgroep Geweld niet Gewild.

Kom en zie hoe ik woon

Yosé Höhne-Sparborth

Mourad Taimounti (25 jaar) is CDA-deelraadslid en woont in "de wijk van Mohammed B." Hij woont er graag. "Het is hier veilig, schoon, nieuw en jong. In heel Amsterdam West hebben wij de laagste quota van onveiligheid. Hij is trots op zijn buurt. Tegen alle Nederlanders zou hij willen zeggen. Kom kijken en zie hoe goed het hier is! En als je niet kunt komen, nodig ons dan uit."

Mijn opa beledigd

Dat boekje dat de titel meekreeg: "Onzichtbare ouders, de buurt van Mohammed B." werd gepresenteerd in deze wijk van Mourad Taimounti. Met name de "inboorlingen" uitten hun boosheid, omdat het onderzoek uit dat boekje helemaal niet plaatsvond in deze wijk, maar in Geuzenveld. Mourad is vooral boos over de wijze waarop de schrijfster, Margalith Kleijwegt, suggestief een sfeer oproept die niet de realiteit in zijn woonwijk weergeeft. Van zijn eigen ouders werd een onjuist beeld neergezet in een artikel in Vrij Nederland.

De moord op Theo van Gogh had een grote impact in de buurt. Niet zozeer omdat die jongen uit hun wijk kwam. De fysieke moord had veel meer impact in de buurt waar het drama plaatsvond. Er lopen veel moordenaars rond in Nederland, een buurt hoeft

zich niet aangesproken te voelen door het gegeven dat er in de wijk iemand leeft die een moord pleegde.

"Begrijp me goed, niemand mag doden in de naam van Allah. Die moord is iets wat we afwijzen, dat behoeft geen discussie. Maar mijn opa voelde zich zeer beledigd door de wijze waarop Theo van Gogh sprak over de Islam. Dat geldt voor alle jongeren hier. En hoe moet ik rouwen om iemand die mijn opa beledigde? Als je niet kunt rouwen om iemand, wil dat nog niet zeggen dat je blij bent met zijn dood. Toch werden wij allemaal ineens anders bekeken. Niet alleen wij "uit de buurt van

moord op Pim Fortuyn en de moord op Theo van Gogh. Voor de moord op Pim staat één persoon maatschappelijk terecht, voor de moord op Theo staat een bevolkingsgroep van anderhalf miljoen Nederlanders maatschappelijk terecht. Het is de vraag in hoeverre we te maken hebben met een historische primeur: een collectieve schuld die wordt opgelegd naar aanleiding van één daad van één individu.

Erflast

"Met name de jongeren voelen een erflast, die onterecht op hun schouders is gelegd. Een probleem overigens dat ouder is dan die moord. Sinds 11 september 2001 is Nederland erg veranderd voor de Marok-

criminatie, onze jongeren krijgen veel moeilijker een baan of een stageplaats. In een kort tijdsbestek werd door politiek Den Haag de extra hulp aan 'allochtonen' afgebouwd, maar daar kwam geen gelijke behandeling voor in de plaats. De ongelijke startsituatie werd voortaan genegeerd, en inmiddels is er een duidelijke achterstelling op de arbeidsmarkt. De selectie gebeurt al bij de sollicitatiebrieven, op basis van de achternaam of van de postcode. Een jaar geleden werd dat verscherpt, omdat toen zelfs Kamerleden plotseling een hele bevolkingsgroep aansprakten op wat één persoon heeft gedaan. De pers is daarmee doorgegaan."

"Zij zijn geen volksvertegenwoordigers meer. Ze denken enkel aan zetelwinst. Ze vertegenwoordigen een meerderheid van het volk, maar niet meer het hele volk. Met de moslims in Nederland heb je wel (bijna) 10 % van de bevolking te pakken, anderhalf miljoen burgers. Als volksvertegenwoordiger mag je zo'n groep niet uitsluiten, je dient haar belangen te behartigen. Dat gevoel, dat de parlementariërs onze volksvertegenwoordigers zijn, dat is wel aardig onderuitgehaald."

We dragen ons kruis

Als je nu na een jaar kijkt naar de jongeren in deze buurt, hoe gaan ze om met deze situatie?

Ze gaan gewoon door. Jongeren zijn soepel, passen zich makkelijk aan nieuwe situaties aan. "Ze dragen hun kruis." Het is een heel gewicht op onze schouders. Er is een klasseverschil: wie goed geschoold is kan zich weren, heeft antwoorden, vindt de wegen om toch een goede baan te krijgen en een plek in de samenleving. Maar voor VMBO'ers ligt het al veel moeilijker om zich weerbaar te maken tegen de heersende discriminatie.

Er zouden controles moeten komen op de discriminerende situaties in bedrijven. Er komen heel veel klachten binnen bij het Meldpunt

Discriminatie. De politiek pakt het niet op."

"Tegelijk suggereert Den Haag aan veiligheid te werken door te focussen op een handjevol dat radicaliseert. Zulke jongens als Mohammed B. zijn afgehaakt, zowel buiten de Nederlandse als buiten de Marokkaanse gemeenschap geraakt. Ze zijn zelf de Koran gaan lezen, maken zich gewichtig als bekeerlingen en knutselen hun eigen "Islam". Die moet je in de gaten houden, natuurlijk. Maar in Amsterdam kom je 's avonds makkelijker aan wapens dan aan een brood. Hoezo veiligheid? Pak dát aan.

Sociale inzet

"Een veel groter probleem leveren de jongeren die seculariseren, die niks meer voelen voor de islam, voor de religieuze en culturele gemeenschap. Het gaat om pakweg 20.000 jongeren onder de moslimbevolking die op deze wijze hun sociale inbedding aan het verliezen zijn en nutteloos op straat hangen. Trouwens, dat geldt voor de jongeren als geheel. Er is een zeer groot percentage sociale drop-outs. Daar zou de politiek keihard aan moeten trekken, aan de samenleving die zo hoogdrempelig is voor jongeren."

"Dat die jongeren niet zouden deugen voor de arbeidsmarkt is onzin. Als zoveel jongeren geen stageplaats kunnen vinden, deugt het bedrijfsleven niet. Stageplaatsen zijn tenslotte bedoeld als leerplekken. Het bedrijf dient van een slechte leerling in de stage een goede leerling te maken. Een bedrijf dat daar geen zin in heeft, maakt van een stageplaats feitelijk een goedkope arbeidsplaats. Daarop is controle noodzakelijk. Als de politiek deze verantwoordelijkheid laat liggen en tegelijk moslimjongeren religieus discrimineert, creëert ze een tijdbom."

"De jongeren die zich voor de islam gaan interesseren, zijn juist degenen die zich sociaal willen inzetten. Zij integreren in een belangrijk segment van de samenleving en worden daardoor constructief en weerbaar. Dus, nodig ons maar uit voor gesprekken. Maar probeer wel open te staan voor andere denkwijzen."

Mourad Taimounti wil politici graag adviseren

Mohammed B", alle moslims in Nederland."

Er is inderdaad een groot maatschappelijk verschil tussen de

kanse jongeren, voor moslimjongeren. Integreren is moeilijk als je vooral oploopt tegen afwijzing. Er is duidelijk dis-

Vredesprijs zet Turks verleden in schijnwerper

Sinds 1950 wordt jaarlijks door de Duitse boekhandel een 'Vredesprijs' uitgereikt aan een auteur die een daadwerkelijke bijdrage levert aan de vredesdiscussie. Hierbij wil de boekhandelsorganisatie laten zien dat het haar plicht is mensen door boeken te informeren over wat zich afspeelt in deze wereld. De prijs - bestaande uit 25.000 euro en mondiale belangstelling - wordt uitgereikt in oktober als de gehele uitgeverwereld bijeen is op 's werelds grootste boekenmanifestatie, de Frankfurter Buchmesse.

Voor de keuze van de prijswinnaar is een onafhankelijk stichting opgericht,

met als doelstelling in haar statuut: "De prijs wordt toegekend aan een persoon die op voortreffelijke wijze door het werk op gebied van literatuur, wetenschap of kunst, heeft bijgedragen aan het realiseren van de vredesgedachte." In het verleden is deze prijs o.a. toegekend aan Albert Schweitzer (1951) Martin Buber (1953), Club van Rome (1973) en Vaclav Havel (1989).

De toekenning is niet altijd onomstreden, noch zonder gevolgen. Dat bleek toen bekend werd dat de prijs in 2005 is gegaan naar de Turk Orhan Pamuk, die in zijn werk, zoals "De witte ves-

ting" en "Het zwarte boek", historische sporen laat zien tussen Oost en West. In Turkije loopt echter een proces tegen hem wegens 'openlijk afstandnemen van Turkije', vanwege zijn uitspraken over de Turkse volkerenmoord onder Armeniërs en Koerden.

De enorme publiciteit die zijn prijs heeft gekregen, heeft meteen gezorgd voor meer druk op de Turkse overheid om af te zien van dit proces. Zelfs is het al een 'breekpunt' genoemd voor de toetreding tot de EU. Waar een vredesprijs al niet toe kan leiden.

Leen van den Herik

Stichting Islam en Dialoog

M.H. Vorthoren

Op 24 september, de afsluitende zaterdag van de Vredesweek, maakten leden van Kerk en Vrede kennis met leden van Islam en Dialoog, als basis voor een nauwere samenwerking. Vredesspiraal vroeg Islam en Dialoog om zich voor te stellen.

Achtergrond

De Stichting Islam en Dialoog is in 1998 opgericht door jonge moslims die in Nederland geboren en/of getogen zijn en Nederland als hun thuis ervaren. Het is een landelijke stichting met lokale afdelingen. Daarbij zijn we afhankelijk van de vrijwillige inzet van mensen op verscheidene plaatsen. Op dit moment zijn er vertegenwoordigers van de Stichting actief in onder meer Rotterdam, Amsterdam, Den Haag, Nijmegen, Enschede, Amersfoort, Utrecht en Alkmaar. De actieve vrijwilligers – mannen en vrouwen – van de stichting zetten zich in op lokaal, regionaal en landelijk niveau.

de behoefte aan begrip en dialoog in de samenleving. Wij hopen vanuit ons islamitisch kader bij te dragen aan ontmoeting, begrip en dialoog tussen mensen van diverse achtergronden en levensbeschouwelijke overtuigingen. Het concept vrede en de gedeelde verantwoordelijkheid voor de samenleving staan daarbij centraal. Dialoog is naar onze overtuiging een van de fundamentele voor een duurzame vrede. Het is een voorwaarde om elkaar en elkaars wereld te leren begrijpen.

De stichting heeft zichzelf bij haar oprichting vier doelstellingen gegeven. Bevorderen van wederzijds begrip en respect tussen vertegenwoordigers en belijders van verschillende religies en aanhangers van verschillende denk- en leefwijzen. Bevorderen van de maatschappelijke bewustwording van moslims als medeverantwoordelijken voor het welzijn van deze samenleving. Moslims dragen, net als iedere andere deelgenoot van de samenleving, verantwoordelijkheid voor het bewerkstelligen en handhaven van de vrede. Naar onze overtuiging vloeit deze verantwoordelijkheid niet alleen voort uit hun aanwezigheid hier, maar vooral ook uit de grondbeginselen van de islam. Bijdragen aan de verbreiding en internalisatie van universele waarden en normen. Voorlichten en adviseren van personen en organisaties inzake de islam en de relatie met andere religies.

vrede, barmhartigheid, genade en tolerantie; dat twist, geweld en terreur diens essentie vreemd zijn; dat verder alle godsdiensten deze grondbeginselen gemeen hebben en alle strijd achterwege gelaten moet worden zodat we onze door oorlogen gekweldde aarde naar een vredige en gelukkige toekomst kunnen dragen.'

Onze Activiteiten

Onze activiteiten zetten we meestal op in samenwerking met partnerorganisaties van andere religieuze achtergronden. Zo verzorgen we lezingen op eigen initiatief en op uitnodiging van andere organisaties,

Grondhouding voor dialoog

'Dialoog' staat centraal in ons optreden. Vaak wordt het begrip 'dialoog' gedefinieerd als tweegesprek. Etymologisch gezien is dat niet volledig. 'Dia' staat niet voor 'twee', maar is het Griekse woord voor 'door/via'. 'Logos' betekent 'woord', maar heeft nog meer betekenissen, waaronder 'verhaal, rede, betekenis'. De term dialoog wordt wel gebruikt om een andere vorm van gesprek aan te duiden dan discussie of debat. In de dialoog gaat het er niet om je gelijk te halen, maar naar elkaar te luisteren en je in te spannen om de ander te begrijpen. De dialoog staat voor

het besef dat de werkelijkheid groter en complexer is dan wij ooit kunnen bevatten; met deze grondhouding kun je werkelijk openstaan om te leren in de dialoog. Empathie is noodzakelijk: het vermogen je te verplaatsen in de ander en die ander met alle aspecten erkennen en respecten. Oprecht, zonder verborgen agenda's de dialoog ingaan om openheid mogelijk te maken, die alleen kan groeien door wederzijds vertrouwen.

Deze grondhouding kan niet geforceerd worden, maar groeit als er een vruchtbare bodem is. Ook is continuïteit essentieel, wil de dialoog de gewenste

Vier doelstellingen

De Stichting Islam en Dialoog ontleent haar bestaansrecht aan

Ons 'mission statement': 'Duidelijk maken dat het wezen van de islam bestaat uit

en nemen we deel aan panels. We organiseren conferenties, bijvoorbeeld de jaarlijkse conferentie 'In de voetsporen van Abraham' in Nijmegen, waarover ook een boek verscheen, en we werken mee aan een landelijke ontmoetingsdag van moslim- en christenvrouwen. We ontwikkelen educatieve producten, zoals brochures en boeken over verschillende onderwerpen. We organiseren dialooggroepen die structureel bijeenkomen en grote eenmalige dialoogbijeenkomsten. Ook organiseerden we al dialoogweekenden voor christen- en moslimvrouwen, en onlangs voor het eerst een weekend voor jongeren uit jodendom, christendom en islam. We steken veel energie in deelname aan interreligieuze overlegorganen, zoals lokale raden voor levensbeschouwing en religie

ons dan ook voor een gesprek waarin men elkaar via het woord beter leert kennen en begrijpen. De dialoog kan plaatsvinden tussen diverse mensen of groepen van mensen. De interreligieuze dialoog kenmerkt zich door het gesprek tussen gelovigen van verschillende religies, waarbij het geloof en de godsdienst het uitgangspunt voor het gesprek vormen.

Een goed verloop van de dialoog is afhankelijk van een aantal eigenschappen en principes waarover de deelnemers moeten beschikken. De stichting probeert dialoogeigenschappen te bevorderen. Van belang zijn behoefte om te kennen en een gedeeld verlangen naar kennis op een gemeenschappelijk interessegebied als uitgangspunt voor de ontmoeting. Dialoog gaat niet zonder nederigheid:

heilzame werking hebben in de samenleving. Deze ontmoetingen van mensen zijn nodig op individueel niveau, in de wijk of in de stad en op grotere schaal.

Stichting Islam en Dialoog werkt vanuit de overtuiging dat de dialoog een heilzame werking heeft voor het samenleven, ook in de Nederlandse samenleving. De ontwikkelingen van de afgelopen tijd op wereldtoneel en in onze maatschappij hebben de noodzaak tot dialoog versterkt. Wij hopen ook in de samenwerking met Kerk en Vrede hieraan een bijdrage te leveren.

Marianne Vorthoren is lid van Islam en Dialoog en deed mee in de voorbereidende besprekingen

Meewerken aan de Dialoog

Voor de samenwerking met Islam en Dialoog kan Kerk en Vrede best nog enthousiastelingen gebruiken. We zoeken mensen die zin hebben om bijdragen te leveren aan eenvoudig informatiemateriaal, en we zoeken mensen die met iemand van Islam en Dialoog

samen zich willen laten uitnodigen voor gesprekken en informatieavonden. Daarvoor is nodig dat je bewust christelijk bent, met het vermogen om kritisch te kijken naar de eigen christelijke traditie en het geweld in die traditie (zowel in de boeken als historisch).

Tegelijk moet je weet (willen) hebben van de idealen van vrede, gerechtigheid en respect voor de schepping waartoe deze traditie ons ook uitdaagt. Concreet verwijzend naar teksten en historische feiten, niet enkel als slogan.

Voor degenen die twee aan twee op pad zullen gaan, zoeken we voldoende mensen door heel Nederland verspreid, zodat je in de eigen regio kunt blijven om veel reistijd te vermijden.

Inhoudelijk hoeft je niet alles zelf uit te vinden, we kunnen snel bij elkaar leggen wat er samen wordt geweten over onze traditie. Er zal af en toe een werkdag zijn voor overleg en uitwisseling van ervaringen.

Belangstellenden kunnen zich melden per email bij Jan Schaake. j.schaake@kerkenvrede.nl of op werkdagen per telefoon: 030-2316666.

YHS

Martin Jansen

“Gaan jullie naar Sierra Leone? Is dat het land waar ze mensen hun ledematen afhaken in de oorlog? Is het daar wel veilig?” Herhaaldelijk is die vraag ons gesteld door bezorgde vrienden en familieleden in de weken voor ons vertrek.

We hebben steeds geprobeerd hen en onszelf gerust te stellen met: ‘de oorlog is voorbij, alles is nu rustig, we zijn in goede handen van mensen daar, die de veiligheid goed kunnen inschatten en als we ons aan hun adviezen houden, kan er niet veel mis gaan’.

Omwille van de vrede

Wat ons opviel vanaf de eerste minuut is de open, vriendelijke en optimistische houding die de mensen na elf jaar oorlog uitstralen. Geen verbitterde of schuwe trekken op de gezichten, maar een en al hartelijkheid. In de eerste dagen zochten onze ogen sporen van de oorlog, we wilden het beeld waarmee we gekomen waren, bevestigd zien. Natuurlijk zijn er de kogelgaten in de gevels, de uitgebrande huizen, de vernielde kantoren en de bedelaars, die hun hand niet eens kunnen ophouden, maar er is ook overal herstel, nieuwbouw, zorg voor elkaar en optimisme in de ogen. Vriend en vijand hebben elkaar kunnen vergeven en zijn in staat geweest veel te vergeten omwille van de vrede. Niemand wil terug naar de oorlog.

In Bo, de tweede stad van het land, hoorden we bijvoorbeeld het verhaal van Thomas, die tien jaar actief aan de oorlog had meegedaan. Op de vraag hoe oud hij is, zegt hij met grote stelligheid: “Zesentwintig.” Als hij het ongelooft op het gezicht van de vraagsteller ziet, vervolgt hij: “Het zijn tien verloren jaren geweest. Ik heb niks geleerd en ik ben er niet beter van geworden. Het zijn verloren jaren en ik wil ze niet meetellen. Ik was 25 jaar

Oorlogstraumatiseerden leren kleding maken om een inkomen te verwerven

toen ik mee ging vechten en dus wordt ik dit jaar 26.” De grootste boef, de leider van RUF (Revolutionair Verenigd Front) Foday Sankoh is in 2002 in de gevangenis gestorven aan een hartinfarct. In het speciale tribunaal staan 15 mannen terecht, die verdacht worden van oorlogsmisdaden en het leiding geven aan ern-

Geert Bles en zijn vriend Abu Brima bij het afscheid in Freetown

stige wandaden. Aan de andere deelnemers aan de oorlog zijn programma's aangeboden, die intussen succesvol zijn afgesloten. Ze hebben hun wapens ingeleverd in ruil voor een training en een startbedrag om een eigen bedrijfje te beginnen. Ze zijn opgegaan in de massa in Freetown of terug naar hun gemeenschap op het platteland. De weg vooruit is weer gevonden, er is rust en er is veel vertrouwen in eigen kracht. Sierra Leone is volgens de statistieken

onrust en grove schending van hun waardigheid en integriteit hebben moeten verdragen.

Vluchtelingen scholen

Bij het Missionair Centrum in Heerlen waren Geert Bles en ik vanaf 1985 nauw betrokken bij het wel en wee van vluchtelingen, waaronder een aantal jonge jongens uit Sierra Leone. Dus stond er een bezoek aan een vluchtelingenkamp op ons programma. Wat we daar gezien en gehoord hebben, heeft

brenge. Ze hebben nu een eigen ruimte, een hal bedekt met UNHCR-zakken en golfplaten, een kantoortje en een drop-in kamer, waar vrouwen na een incident tot rust kunnen komen.

Vluchtelingen worden zoveel mogelijk dragers van hun eigen activiteiten. De aanpak van NMJD is ook hier gericht op empowerment, de mensen zelf het heft in handen laten. Vrouwelijke overlevenden hebben samen veel nagedacht over de oorzaken en gevolgen van seksueel en op sekse-gebaseerd geweld en over preventie. Toen uit de analyses bleek dat het analfabetisme onder vrouwen (90%) een belangrijke bijdrage leverde aan geweld, is men een alfabetiseringscursus gestart, gebaseerd op Paulo Freire. De volwassenen leren woorden die in hun dagelijks leven van belang zijn. Toen het woord 'ziek' aan de orde kwam, ging het gesprek al snel over malaria, over de muggen en over de vraag wat men zelf zou kunnen. Spontaan werd besloten om alle plekken in het kamp, waar muggen zich vermenigvuldigen, schoon te maken.

Leren schrijven en lezen in ballingschap

ons zeer aangenaam verrast en tegelijk diep beschaamd gemaakt over het asielbeleid in Nederland.

“Sexual and Gender Based Violence is a Crime HERE”. Een groot bord aan de toegangsweg naar Gondama, een kamp met 9000 Liberiaanse vluchtelingen in de buurt van Bo, waar schuw iedereen, dat geen enkele vorm van geweld hier getolereerd wordt. En het werkt. “Toen we hier pas kwamen, hadden vrouwen en kinderen veel te lijden”, zegt een van de vluchtelingenvrouwen. “Ik ben het National Movement for Justice and Development (NMJD) erg dankbaar, want sinds zij hier in dit kamp werken, is het geweld sterk afgenomen.”

In 2002 is NMJD in opdracht van en betaald door de UNHCR begonnen met een speciaal programma om seksueel en op sekse-gebaseerd geweld te bestrijden in de vijf kampen waar vluchtelingen uit Liberia wonen. Men is begonnen om vrouwen bij elkaar te

Ronduit ontroerend waren de volwassen vrouwen en mannen, die tijdens de bijeenkomst in hun eigen hal korte teksten voordroegen, die ze zelf op een groot vel geel papier hadden geschreven. Een oudere man, Lama Koroma, was zeer enthousiast: “Thank to God for me to be in refugee camp. I joined the adult school, I know now how to spell my name”. Er is een nieuwe wereld open gegaan voor deze ontheemden.

Wat een verschil met het asielbeleid in Nederland! Het aantal ongewenste zwangerschappen in Nederlandse asielzoekerscentra is al vele jaren tien keer hoger dan in de rest van Nederland, zo blijkt uit cijfers over abortussen. Het toont aan hoe onveilig vrouwen zijn in de Nederlandse asielprocedure. En alle vragen en voorstellen tot verbetering hebben tot niets geleid. Onze minister zou op dit punt een voorbeeld mogen nemen aan het armste land van de wereld.

Computergames en geweld

Dat er computerspelletjes bestaan die jongeren kunnen inspireren tot gewelddadig gedrag, is een open deur. Tenminste kan de fantasie worden aangewakkerd, maar ook kan het eigen gevoel voor proportie en voor grenzen worden aangetast. Onlangs werden opvoeders opgeschrikt door een onderzoek waaruit zou blijken dat sportscholen geweldverhogend werken. Had men toch gedacht dat het zo goed is om jongeren op een gecontroleerde wijze de kans te geven hun agressie kwijt te

raken. Bij nadere beschouwing blijkt dan ook, dat het veel uitmaakt hoe op zo'n sportschool de jongeren worden behandeld en aangemoedigd. Wat buiten de pers blijft tot nu toe, zijn berichten over het gebruik van computerspelletjes bij het Amerikaanse leger. Voor de training van de soldaten en mariniers worden computersi-

mulaties ontworpen “die de realiteit uitstekend vervangen”. Een dergelijke manier van trainen is veel goedkoper dan trainingen in het veld, bovendien verloopt deze trainingsvorm zeer bloedig, zodat er een mentale gewinning aan doden ontstaat.

Inmiddels worden dergelijke oorlogssimulaties niet meer beperkt tot het mo-

ment van trainen. Op enkele websites van het leger worden bij de wervingspagina's zulke spellen voor downloaden aangeboden. Direct bedoeld als wervingsmateriaal, om lust te kweken zo gezegd. Je kunt met anderen samen via internet oorlogje spelen en ontdekken hoe cool dat is. Sinds een beroep op vaderlandsliefde en redden van de wereld niet meer werkt door te veel leugen, is dit de weg tot recruitering.

HISTORISCHE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR EUROPA

Europa kan bijdragen aan een vreedzame, rechtvaardige en duurzame wereld

Drs. Edy Korthals Altes

Heeft Europa, met name de Europese Unie, nog een rol in deze wereld? Zo ja, wat is die dan, en is het in staat die ook te vervullen? Wezenlijke vragen, die meer aandacht vergen dan in dit kort bestek mogelijk is.

Laten we vooropstellen dat een verdeeld Europa geen mogelijkheden heeft om een rol van betekenis te spelen. Zeker niet in een wereld, waarin naast de huidige supermacht enkele kolossale machten – China en India - opdoemen. De urgentie om tot een effectieve vorm van politieke samenwerking te komen is evident. Wanneer de Europese landen daarin niet slagen dreigen zij af te zakken tot een jachtterrein van 'de groten' naar talent en rijkdom. Het merendeel van deze landen zal dan zelfs niet kunnen ontkomen aan de vazalstatus, met alle slaafse verplichtingen en lasten die daarbij horen! Een weinig aantrekkelijke gedachte, gezien het Amerikaanse veiligheidsbeleid, dat op zijn zachtst gezegd niet altijd strookt met Europese vitale belangen. Tijdens de Irak-oorlog met haar desastreuze gevolgen, o.a. voor de betrekkingen met de Moslimwereld, is dit duidelijk naar voren gekomen. Voor de Europese landen zijn constructieve betrekkingen met het Midden Oosten en de landen rond de Middellandse Zee van levensbelang, niet alleen vanwege de olie maar ook wegens de presentie van ruim 20 miljoen moslims in de EU! Zolang het Amerikaanse beleid gebaseerd blijft op de National Security Strategy, is er reden voor grote zorg. De nadruk die daarbij gelegd wordt op unilateraal, preventief militair optreden

staat haaks op de voorkeur die Europese landen hebben voor een niet-militaire aanpak in multilateraal verband.

Ja tegen Europa

Mijn antwoord op de vraag of de EU een rol te vervullen heeft in onze wereld is derhalve een hartgrondig: *Ja!* En dit, ondanks de crisis die we nu doormaken na de verwerping van de Grondwet tijdens de referenda in Frankrijk en Nederland. De EU - de grootste handelspartner in de wereld - is nu eenmaal een economische reus met een grote potentie. Het beschikt niet alleen over een binnenmarkt met ruim 450 miljoen mensen maar ook over een aanzienlijke intellectuele en financiële rijkdom. Een *Ja*, ook vanwege de ernst en omvang van de wereldproblematiek op tal van terreinen. Reeds door haar bestaan heeft de EU een positieve invloed op de wereldvrede doordat zij erin is geslaagd om in Europa – bron van twee wereldoorlogen – een vorm van vreedzame samenwerking te creëren. Dit integratie model heeft een voorbeeldwerking voor andere regio's.

Europa en Vrede

Voorts zou de EU een constructieve bijdrage kunnen leveren aan een vreedzame, rechtvaardige en duurzame wereld. Dat vooronderstelt wel een bepaalde politieke koers:

- Versterking van de internationale rechtsorde, versterking van de VN en haar organen, naleving van de mensenrechten.
- Vervangen van het klassieke postulaat: *'dat wie de vrede wil zich dient voor te bereiden op de oorlog'*, door een nieuw veiligheidsconcept, dat werkelijk ernst maakt met het zich voorbereiden op vrede.
- Een substantiële verhoging van middelen voor aanpak van de honger-, armoede-, milieueen- en gezondheidsproblematiek. De huidige prioriteiten bij de aanpak van urgente wereldproblemen zijn volstrekt zoek. De bijdrage daaraan bedraagt slechts 6 tot 7% van de \$1000

Regelmatig zijn er grote demonstraties van anti-globalisten, doordat er een breed bewustzijn is van de noodzaak tot veranderen. Politici hoeven slechts te luisteren naar het volk.

miljard, die wereldwijd aan militaire uitgaven worden besteed. Een jaarlijkse reductie van 5% van de militaire uitgaven over een periode van 10 jaar zou aanzienlijke bedragen vrij kunnen maken.

- Overleg tussen de Europese partners bij dreigende conflicten alvorens beraad in NATO verband. Indien geen zinvol EU standpunt met 25 landen mogelijk is, dan vorming van een kleine kerngroep van gelijkgezinde landen.
- Constructieve relaties met andere landen en regio's, derhalve grote omzichtigheid ten aanzien van NATO-optreden buiten het traditionele operatiegebied. Voorkoming van tegenstelling tussen het Westen en de Moslimwereld.
- Een constructieve doch evenwichtige relatie met de VS.
- Een EU, die naast 'soft power', ook over voldoende militaire middelen beschikt voor de vervulling van politio-

nele taken in multilateraal verband, zonder daarbij te verworden tot een 'angst aanjagende supermacht'.

Europa en Economie

Ook op het economisch vlak zou de EU een positieve bijdrage kunnen geven, met name door het inslaan van een weg die duidelijk aangeeft dat gestreefd wordt naar een nieuwe – meer volwassen - benadering van 'economie'. Economie, niet meer als doel op zich – zoals nu het geval is - maar als een instrument ten dienste van het welzijn van alle mensen, binnen de grenzen die de natuur ons stelt! Menselijk welzijn behoort te prevaleren boven kwantitatieve economische resultaten. Deze verandering van instelling zou versterkende gevolgen hebben voor het milieu. Zij versterkt de basis voor milieubeschermdende maatregelen, innovatie en versobering in levensstijl, waardoor de druk van de EU

op de beperkte milieugebruiksruimte kan verminderen. Dit impliceert echter terughoudendheid ten aanzien van de Lissabon-strategie, die immers de groei vooropstelt zonder acht te slaan op de gevolgen daarvan voor de globale milieuproblematiek.

Europa en Handel

Tenslotte zou de EU een positieve bijdrage kunnen leveren door te streven naar rechtvaardige en vrije handel. Daarbij dient echter een zorgvuldige afweging plaats te vinden tussen de legitieme belangen van de economisch hoog ontwikkelde landen en de ontwikkelingslanden. Het gaat er vooral om de levensomstandigheden in de arme landen te verbeteren door verruiming van de handelsmogelijkheden, zonder dat daardoor verpaupering veroorzaakt wordt in onze welvarende landen.

Vanuit Europa heeft zich de industriële revolutie en het moderne denken verspreid tot in alle uithoeken van de wereld. Nu duidelijk wordt dat het streven naar ongeremde groei tot een wereldomvattende milieucrisis voert, dragen de Europese landen een bijzondere verantwoordelijkheid voor het inslaan van een andere koers, gericht op een rechtvaardige en duurzame samenleving. Dit verlangt echter een omslag in het denken, in onze houding tegenover de mens (onzelf en de naaste), materiele goederen en de natuur. Deze verandering komt er niet door het roepen om waarden en normen. Zij vereist een diepere fundering, niets minder dan een geestelijke vernieuwing.

Meer dan ooit is er reden voor een actieve kritische betrokkenheid van de vredesbeweging bij het Europese integratie proces!

Drs. Edy Korthals Altes is oud-ambassadeur en Honorary president Religions for Peace. Een en ander is nader uitgewerkt in zijn boek *Europa Ontwaakt!*, Damon, 2002, 2e druk

De militarisering van de Europese Unie

Het afgelopen jaar heeft Kerk en Vrede handtekeningen ingezameld tegen de militarisering van de Europese Unie. Het verzoek is om een andere richting in te slaan als het gaat om het Europees vredes- en veiligheidsbeleid. In plaats van investeringen in een Europese legermacht, bewapening en het vastleggen van deze militaire keuzes in de concept-Grondwet, vragen wij om te inves-

teren in niet-militaire middelen als conflictpreventie en burgervredeswerk. Op 7 november zijn meer dan 3.500 handtekeningen met dit verzoek aangeboden aan premier Balkenende

Op datzelfde moment ontving de Kamer echter een brief van de regering waarin deze aangeeft om met ingang van 2007 750 militairen beschikbaar te

stellen voor één van de 15 zgn. *battle groups* die tezamen een Europees leger zullen vormen. Vanaf 2010 zal nog zo'n contingent beschikbaar komen voor een tweede *battle group*. Niet het Nederlandse parlement, maar de Europese Raad zal besluiten over de uiteindelijke inzet van deze militairen. Bovendien wordt de institutionalisering van het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid gewoon alvast doorgezet: de Europese Adviesraad voor Veiligheidsonderzoek (EAVO) die ge-

raadpleegd kan worden over strategische missies, technologische capaciteiten en operationele aspecten en een Europese Veiligheids- en Defensie-Academie (EVDA) die een Europees militair kader gaat opleiden, zijn een feit. Dit ondanks de afwijzing van de Grondwet.

Vredesspiraal zal melding blijven maken van de voortschrijdende militarisering van Europa.

GLOBALISERING ALS EEN VOORTDENDERENDE TREIN

Gaat het om een natuurverschijnsel of om een dictatuur die te keren is?

Héleen Broekema

De wereld is in de ban van het neoliberale denken, het product daarvan heet globalisering. De globalisering heeft de politieke en economische verhoudingen door elkaar geschud. Wat zijn de gevolgen?

Dit najaar zijn er twee boeken verschenen die enig zicht geven op de gevolgen van Globalisering.

Jan Pronk 'Willens en Wetens, gedachten over globalisering en politiek'. Een bundeling van enkele van zijn lezingen in de afgelopen jaren gehouden voor functionarissen van ontwikkelings Samenwerkingsorganisaties. Hij gaat in op een aantal oorzaken en de gevolgen van globalisering en geeft voorstellen tot veranderingen in beleid. (ISBN 903512877X, € 18,95)

Greetje Witte-Rang, Hielke Wolters e.a. 'Uitsluitend participatie. Theologische overwegingen bij globalisering'. Deze Oikos-publicatie bevat naast teksten uit de Oecumene beschrijvingen van campagnes tegen uitsluiting en achtergronden die voor mensen aan de basis inzichtelijk en stimulerend kunnen zijn. Tegenover het neoliberale markdenken wordt gepleit voor de "spiritualiteit van weerstand". Een oproep aan gelovigen om kritisch tegenwicht te bieden als consequentie van hun geloof. (ISBN 9023919122 € 17,50)

1989 breuklijn

Na 1989, de val van de Muur, veranderde de wereld. Er werd gedacht: einde van de Koude Oorlog, eindelijk vrede in Europa. Regeringen stelden zich voor minder aan defensie en meer aan ontwikkelings-

hulp te kunnen besteden en de armoede te halveren.

Al spoedig bleek dat de bevrijding van het communisme onderdrukte conflicten deed opslaan in voormalig Joegoslavië. Ook het etnisch conflict in Rwanda staat in ieders geheugen gegrift, maar er laiden talloze andere gewapende conflicten op doordat de Koude Oorlog wegviel. De VN werd ingeroepen om de boel te redde.

Na de aanslagen op de Twin

Rond ons consumeren wordt veel mist opgetrokken

Towers op 11 september 2001 ontwikkelde zich een ideologie betreffende "de oorlog tegen terrorisme". De islamitische wereld werd het nieuwe strijdtoneel. De toenemende onveiligheid op straat wordt met deze mondiale vijandschap in verband gebracht. Zij wordt niet alleen door de reële dreiging voor aanslagen gevoeld, maar ook door politiek optreden en de media. Naast het neoliberalisme lijkt het neoconservatisme in opkomst.

Een ander aspect is dat vanaf de 90er jaren door de snelle ontwikkeling van de communicatietechnologie grensoverschrijdende netwerken ontstonden. Hierdoor kunnen industrieën naar de lage-lonenlanden worden verplaatst. Ook neemt de internationale geldhandel toe. Dagelijks wordt

over de hele wereld veel kapitaal verhandeld zonder dat er goederen aan te pas komen. Elke burger wordt gestimuleerd deel te nemen aan de geldmarkt door al vanaf € 20 van spaarvarkens 'belegvarkens' te maken. Bijna iedereen op de wereld is onderdeel geworden van een wereldwijde ondoorzichtige neoliberale economische globalisering en een politiek optreden met neoconservatieve tendensen. De economische werkelijkheid is

daardoor veranderd en de mogelijkheden tot zelfstandig optreden van overheden zijn uitgehold.

De kloof tussen rijk en arm wordt groter

Ondanks alle goede intenties die bijvoorbeeld in de Millenniumdoelen zijn geformuleerd wordt de kloof tussen rijk en arm steeds groter. De moderne samenleving is van een machtscentrum een netwerk samenleving geworden. Door communicatienetwerken wordt het economisch en politiek beleid gemaakt of beïnvloed. In de economische wereld is globalisering een economische factor. Bestrijding van de armoede beperkt men tot mensen betrekken bij goederen en diensten zoals gezondheidszorg en onderwijs. De fei-

ten liggen echter anders.

Brede lagen van de wereldbevolking zijn uitgesloten van participatie aan (internationale) netwerken. Met als mogelijke gevolgen: vervreemding, afkeer, haat, fundamentalisme, geweld, tegengeweld, terrorisme, veiligheidsmaatregelen, inperking van mensenrechten, verzet, etc.

Gezondheidszorg en onderwijs zijn slechts caritas als er geen perspectief op ontwikkeling is. In 'Uitsluitend Participatie' wordt met Sen, een econoom die publiceert over Derde Wereld-problematiek, geconcludeerd dat "armoede alleen bestreden kan worden als de armen zelf toegang krijgen tot de essentiële bronnen van bestaan en kunnen participeren in netwerken die deze bronnen beheren". Dit kan alleen als de middenklasse, de dominante gebruikers en beheerders, een stap opzij doet, zodat allen kunnen participeren.

Pronk is van mening dat er door de middenklasse willens en wetens keuzen gemaakt worden, die ten koste gaan van degenen die minder of geen stem hebben in deze wereld. Dit geldt niet alleen voor het Westen, maar ook voor de elite van landen die zich ophouden aan de zijlijn van de wereld-economie. Pronk illustreert zijn opvattingen aan de hand van Soedan.

Zijn er andere mogelijkheden?

Armen in de kerken over heel de wereld doen een beroep op gelovigen overal ter wereld kritisch te participeren door middel van eigen consumptiegedrag en het onrecht aan te kaarten bij de politiek.

In zijn lezingen pleit Pronk er steeds voor dat de regeringsbesluiten, -intenties en -aanbevelingen niet alleen moeten gaan over bestrijding van armoede door meer investeringen, maar ook over milieu, energie, investeringen, migratie en internationale betrekkingen tussen Oost, West, Noord en Zuid.

Naast het regeringsbeleid pleit hij voor duurzame ontwikkeling, verlicht burgerschap,

bruggen bouwen en culturele dialoog.

De Oikos-publicatie wil behulpzaam zijn door te zoeken naar antwoorden op vragen als schuldenproblematiek, klimaatverandering en migratie, onze manier van kerk-zijn en theologische reflectie. Zij tracht een gemotiveerde handreiking te geven om actief te zijn. Het kernwoord hiertoe is participatie, een oud woord in (christelijke) sociale bewegingen en de oecumenische traditie. Alhoewel de maatschappelijke positie van kerkelijke organisaties gemarginaliseerd is, kunnen zij toch hun stem laten horen door kritische participatie.

Onder kritisch participeren wordt verstaan dat mensen "in de context van economische globalisering geïnspireerd door de hoop op een menswaardige, sociale, ecologische en spirituele gemeenschap blijven zoeken naar een economie die in dienst staat van het leven, schepping en herschepping".

Dat houdt dus in dat het anders kan. Recht doen wereldwijd aan de naaste is een afspiegeling van Gods gerechtigheid.

De kerken en andere kritische organisaties zullen ook naar het eigen functioneren moeten kijken. Het gaat er om op alle fronten de verafgoding van de vrije markt te ontmaskeren en zorg te dragen voor hen die geen deel hebben aan het economische netwerk.

Gelovigen zijn vanuit de schepping die oorspronkelijk goed was geroepen tot het mee werken aan een wereld en kosmos die weer goed zal worden. Niet alleen christenen zien dit als een toekomstperspectief. Ook joden, moslims, boeddhisten, hindoes en anderen kunnen daarin elkaars bondgenoten zijn. Een brede oecumene die hiervan bewust zich niet neer wil leggen bij de voortdurende globalisering en probeert om via kritische participatie van allen uitsluiting te verhinderen.

Kees Kuyvenhoven

En neem voor lief wat wij hier doen

Jan de Jongh (1932), emeritus-studentenpastor, stelt liturgische tekst- en werkboeken samen als oogst van de bloeitijd van de oecumenische studentengemeente aan de Universiteit Twente. In zijn laatstverschenen boek *Fragmenten en bouwstenen. Liturgie maken. Een tekst- en werkboek*, Zoetermeer 2005 doen oude vormen, na eeuwen afgestoofd, heel eigentijds aan. Nieuwe rituelen voor witte donderdag, goede vrijdag, stille zaterdag, roze zondag, afscheid

vanwege liefdes- of levenseinde zijn verrassend. Een boek van De Jongh is altijd leuk vanwege een relativerende toon. Een voorbeeld: "hemelvaartsdag heeft nooit veel heilbegerigen getrokken, vroeger waren er bondsdagen van verenigingen, nu verlangen velen deze dag op de fiets of in de file door te brengen: nationale fietsdag."

De lezer(es) doet veel informatie op over ontwikkelingen in de geschiedenis

van de liturgie, het kerkelijk jaar, bijzondere gelegenheden om te vieren en de opbouw van een viering. Het is een doe-boek met handige tips en kant en klare werkvormen.

Het boek biedt ook materiaal aan voor protestvieringen die nodig zijn wanneer Amerika weer eens een land onder de voet loopt of als de vredesdag in zicht komt. Bijvoorbeeld:

*Niet tot de dienst der wraak
maar tot elkaars verzoening
heb ik u aangeraakt
heeft u mijn woord geroepen.*

*Niet in het groot vertoon
worden mijn woorden waarheid
maar in een menzenzoon
wordt duisternis tot klaarheid.*

(GL 504)

60 JAAR NA DATO:

Oorlog Nederland-Indonesië

Yosé Höhne-Sparborth

Met het einde van de Tweede Wereldoorlog zette de bevrijdingsstrijd van Indonesië in. Toen Nederland zijn bevrijding vierde, werd de aanloop genomen naar wat later "politiele acties" ging heten. Als Kerk en Vrede willen we de gebeurtenissen 60 jaar na dato "op de voet volgen". Een chronologie.

Opstandelingen dragen het portret van de gouverneur weg

1945 - December

3 dec. Minister Logemann verklaart dat niet met Soekarno, wel met Sjahrir onderhandeld kan worden.

4 dec. Sjahrir eist erkenning van de republiek.

11 dec. Nota over het regeringsbeleid inzake Indonesië. Probleemschets: Britse bezetting van Java is minimaal, Japanse wapenvoorraden zijn in handen van radicale groepen, situatie in

interneringskampen is dreigend, zelfstandig doorwerken in openbare diensten van Indonesiërs gedurende de oorlog betekende een diepgaande sociale omwenteling, diverse overheidsdiensten zijn in Indonesische handen (regeringsgebouwen, openbare diensten zoals telefoonnetten) en moeilijk terug te winnen, contact tussen Nederlanders en Indiërs gevaar-

lijk, voedseltekorten door voedselboycot; in buitengewesten zijn nog veel Japanners. Britten geven aan Indonesische regering niet te erkennen, maar moeten praktisch wel met hen samenwerken. Het is feitelijk onmogelijk eisen van veiligheid en vrije meningsuiting als voorwaarde te stellen voor ontmoeting tussen de Koninkrijksregering en de na-

tionalistische leiders. Militaire inschatting: Indiërs zijn goed getraind door Japanners, modern bewapend, ruim 80.000 man sterk, met hoge gevechtskracht volgens de Britten; Nederland heeft troepen in opleiding in de VS, de lichte 45 zal na training beschikbaar zijn, er is enig materieel ter plaatse, bevoorradings is moeilijk door Australische boycot van Nederlandse schepen en wereldwijde schaarste. Er is een plan van repatriëring en daarmee wordt onmiddellijk begonnen.

13 dec. Japanners erkennen hun steun aan het Indonesisch nationalisme

24 dec. Het Indonesische volksleger mag het Japanse leger ontwapenen

27 dec. Mislukte aanslag op Sjahrir. Van Mook verklaart: Indo-Europees volksdeel is in gevaar

30 dec. Nederlandse mariniers

landen te Tandjong Priok.

1946 - Januari

3 jan. De eerste gerepatriëerden arriveren in Nederland

9 jan. Australische actie tegen Nederlandse schepen kost inmiddels 20 miljoen pond sterling

16 jan. Besluit om een parlementaire commissie naar Indië te zenden

Februari

1 febr. 141 Indonesische organisaties richten "Volksfront" op

2 febr. Buitengewesten onder Nederlands bestuur

3 febr. Sir Archibald Clark Kerr gaat voor bemiddelingspogingen naar Batavia

10 febr. Voorstel van de regering: Indonesië als Koninkrijksdeel, Indonesisch burgerschap en Indonesië lid van de Verenigde Volken

13 febr. Na langdurige besprekingen voert de Veiligheidsraad de Indonesische kwestie van de agenda

19 febr. Ontmoeting luitenant-gouverneur-generaal H. van Mook met Sjahrir

10 december

Bijeenkomst "A Peace of History - 100 Years of Women Peacemakers" - Centrale Bibliotheek 2e en 3e etage, Spui 68, Den Haag. Kom en vier de Internationale Dag van de Rechten van de Mens met vredes- en mensenrechtenactivisten uit de hele wereld. Voertaal is Engels; het programma duurt van 13.00 tot 16.45 uur
Organisatie: IFOR 's Women Peacemakers Program, in samenwerking met Lancelot Foundation, United Network of Young Peace builders (UNOY) en de Oostenrijkse ambassade. Informatie: 072-5123014. E-mail: b.hejazi@ifor.org. web: www.ifor.org/WPP.

10 december

Debat "Casus Belli Iran - Drie maal is scheepsrecht?" in de Rode Hoed, Keizersgracht 102, Amsterdam. Over het nucleaire programma van Iran, de opstelling van de VN-veiligheidsraad en de mogelijke aanvalsplannen van de Verenigde Staten. M.m.v. Hans-Christof Graf von Sponeck, Andreas Persbo en Dan Plesch. Voertaal is Engels. Het programma duurt van 14.00 tot 18.00 uur. Deelnamekosten zijn 8 euro. Reserveren wordt aanbevolen (020 6385606).

Organisatie: Alternative View, m.m.v. HIVOS en NCDO. Informatie: Bert Freriks, 020-6848741. E-mail: bert.freriks@alternativeview.nl.

14 december

Symposium 'Culture of Peace' in de Kannunikenzaal van de Faculty Club, Achter de Dom 7, Utrecht. Het symposium kan als het afscheidssymposium van Lennart Vriens van de Universiteit Utrecht worden gezien. Met prof. K. Peter Fritzsche (Magdeburg) over de rechten van het kind, prof. Yaacov Iram (Israël) over minderhedenonderwijs, prof. Lennart Vriens (Utrecht) over globaal denken, lokaal handelen en dr. Hans Werdmölder (Utrecht) over de tolerantiecultuur ten aanzien van Marokkaanse jongeren. De bijeenkomst is gedeeltelijk in het Engels en vindt plaats van 14.00 tot 17.00 uur.

Georganiseerd door het Studium Generale en Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten van de Universiteit Utrecht. Informatie Telefoon: 030 2532436. e-mail: info@sg.uu.nl. website www.sg.uu.nl.

Agenda

27 t/m 30 december 2005

Conferentie Celebrating Non-violent Resistance in Bethlehem, Palestina

Op deze conferentie komen sprekers, trainers, studenten, organisatoren en activisten van over de hele wereld bij elkaar om met elkaar te spreken over de rijkdom van geweldloze ervaringen en gezichtspunten. Registratie kan via de website www.celebratingnv.org. \$ 250,- of \$ 120,- voor studenten.

Organisatie Holy Land Trust en Nonviolence International. Info: 020-6705295. E-mail: info@neag.nl. Web: www.celebratingnv.org.

Vrijdag 20 januari 2006

Oecumeniezing "Van Genade en vernieuwing" - de uitdaging van de Assemblee van de Wereldraad van Kerken in Brazilië met een lezing van prof.dr. Lieve Troch en een eeuwig-liturgische afsluiting in Latijns-Amerikaanse stijl door ds. Wies

Houweling en cantor Jan Marten de Vries. Geertkerk, Geertkerkhof 23, Utrecht. Van 15.00 tot 17.00 uur. Kosten 10 euro. Graag vóór 12 januari aanmelden.

Organisatie: Raad van Kerken in Nederland, tel. 033-4633844, e-mail rvk@raadvankerken.nl. website www.raadvankerken.nl

3 februari

Bijeenkomst "Beat Poverty" in Vrijburg, Diepenbroekstraat 46 te Amsterdam. Jonge gedelegeerden naar de Assemblee van de Wereldraad van Kerken zullen hun verwachtingen over deze Assemblee vertellen tijdens een diner pensant. Daarnaast zijn er inleidingen van o.a. Ineke Bakker (Raad van Kerken), Greetje Witte-Rang (Oikos) en Jan Bouke Wybrandi (NOVIB) en van Frans Roselaars (ILO) en Gert van Maanen (Oikocredit). De bijeenkomst vindt plaats van 17.00 tot 21.00 uur en de kosten bedragen 10 euro.

Opgave vóór 27 januari bij de Remonstrantse Broederschap, info@remonstranten.org of tel: 030-2316970

4 februari

Bijeenkomst "Laat het geweld uit wijken" in de Mozes en Aäronkerk, Amsterdam over de bijdrage vanuit het Platform voor een Cultuur van Vrede en Geweldloosheid aan het "Actieplan tegen Geweld" van de overheid. Met inleidingen over de achtergronden van geweld op straat en in de woonwijken en geweldloze initiatieven om daar iets tegen te doen. Nadere informatie en aanmelding bij Platform Vredescultuur, platform@vredescultuur.nl of tel. 030-2316666

15 en 16 februari

Tweedaags congres 'GEWELDig' met 50 workshops over de meest uiteenlopende zaken op verschillende locaties in de stad Antwerpen, met onder andere een avonddiscussie over 'Geweld en levensbeschouwingen' en een hele ochtend 'in discussie met Lennart Vriens, die een bijzonder leerstoel in Antwerpen bekleedt. Het hele programma is te vinden op www.geweldigcongres.be; via deze website dient men zich ook aan te melden. De kosten voor studenten bedragen 12 euro, voor niet studenten 25 euro.

Colofon

Vredesspiraal is het kwartaalblad van de Vereniging Kerk en Vrede.

Redactie

Mark Akkerman (eindredactie), Jan Anne Bos, Héleen Broekema, Willie Gardien, Leen van den Herik, Yosé Höhne-Sparborth, Piet Vliegthart

Aan dit nummer werkten verder mee: Bram Grandia, Martin Jansen, Edy

Korthals Altes, Jan Schaake en Marianne Voorthoren

Redactie- en administratieadres

Vredesspiraal, Postbus 1528, 3500 BM, Utrecht
Telefoon: 030-2316666, fax: 030-2714759
Email: vredesspiraal@kerkenvrede.nl

Kerk en Vrede

Kerk en Vrede is een landelijke vereniging van mensen die binnen en buiten de kerken actief zijn voor ontwapening en geweldloosheid. Het alom heersende geloof in geweld - ook binnen de kerken nog niet over-

wonnen - moet weerlegd en ontzenuwd worden. Elke poging tot (christelijke) rechtvaardiging van militair geweld en van voorbereiding daartoe verhindert de dienst der verzoening waarmee kerken en christenen geroepen zijn.

Als u het werk van Kerk en Vrede onderschrijft en wilt steunen, meldt u dan aan als lid of donateur.

Leden betalen tenminste € 36,50 per jaar (inclusief een abonnement op Vredesspiraal en een aantal keer per jaar een ledenbrief). Kerk en Vrede, Obrechtstraat 43; Postbus 1528, 3500 BM Utrecht; telefoon: 030-2316666; fax: 030-2714759;

Email: secretariaat@kerkenvrede.nl; www.kerkenvrede.nl

Abonnement

Leden van Kerk en Vrede ontvangen Vredesspiraal gratis. Een abonnement op het blad kost € 15 per jaar. giro 435382

Lay-out en druk
Narratio, Gorinchem

ISSN-nummer: 1574-2725

TOTAALWEIGERAARS VAN DE TWEDE WERELDOORLOG

Portret van een geallieerde totaalweigeraar: David Dellinger

Julian Volz

Dit jaar was een superherdenkingsjaar met als hoogtepunt de herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog op 5 mei. Maar herdenken gebeurt nog steeds vanuit een tunnelvisie.

In Duitsland is de laatste jaren meer aandacht gekomen voor de mannen en vrouwen die de moed opbrachten om zich van meet af aan te verzetten tegen Hitler. Zij waren de eersten die in de concentratiekampen terecht kwamen, al vanaf 1933, en de meesten moesten het met de dood bekopen. Vanaf de echte mobilisatie voor de oorlog waren er Duitse dienstweigeraars, die onmiddellijk gefusilleerd werden. Gedurende de oorlog waren er ook deserteurs, die soms konden onderduiken, maar vaak ook werden vermoord.

In Nederland wordt tot op heden nog zeer weinig plek ingeruimd voor deze groepen mensen uit het Duitse verzet. Alleen in antifascistische kringen is daar echt aandacht voor. Een groep die tot op heden overal werd genegeerd, zijn de dienstweigeraars uit de westerse geallieerde landen. In de Verenigde Staten gelden deze mensen tot op heden bovendien als landverraders.

Geallieerde totaalweigeraars

Daar is eindelijk een eerste correctie op gekomen. Onze Duitse zusterorganisatie Versöhnungsbund hield dit jaar een sprekerstournee met twee

totaalweigeraars uit de Tweede Wereldoorlog: Dr. Charles Swift uit Groot-Brittannië en George Houser uit de Verenigde Staten. Parallel aan deze tournee verscheen een boek met de geschiedenis van verschillende totaalweigeraars uit deze twee landen. Daarin lezen we onder andere de geschiedenis van David Dellinger, die vertelt welke gebeurtenissen hem ertoe brachten om totaalweigeraar te worden.

Dellinger is een van de 6.000 totaalweigeraars uit de Verenigde Staten.

Om te kunnen begrijpen waarom hij voor zijn pacifistische overtuiging 3 jaar gevangenis over had, moet je zijn levensgeschiedenis tot het einde van de Tweede Wereldoorlog kennen. Een paar markante gebeurtenissen brachten hem tot die beslissing.

Het begon al met het eind van de Eerste Wereldoorlog, toen hij nog maar 3 jaar oud was.

Dellinger herinnert zich de vreugde over het einde van de oorlog en de woorden van zijn vader, dat "vanaf nu niemand meer een ander hoeft te doden". Dit maakte zo'n indruk op hem, dat het zijn hele kindertijd door bleef spelen. Hij worstelt met de vragen over de leugens rond oorlog en of oorlog ooit iets oplost. Alle verhalen over het vreselijke leed en het onrecht dat de mensen in de oorlog overkwam, maakte onuitwisbare indruk op het kind.

Hij raakt gefascineerd door de dienstweigeraars die zich gewelddoos ertegen verzet hebben en daarvoor gevangenschap accepteerden. Bij zijn onderzoek naar deze mensen in de Eerste Wereldoorlog stuitte hij op Eugene V. Debs, die het meeste indruk op hem maakte. Debs was tot 10 jaar veroordeeld vanwege een redevoering tegen de oorlog. Diens voor-

David Dellinger, dienstweigeraar in 1940 in de Verenigde Staten

den dat het soms gewenst, gerechtvaardigd en zelfs bevredigend kan zijn omwille van de gerechtigheid naar de gevangenis te gaan, beïnvloedden al vroeg de jonge Dellinger. Ook was voor hem het inzicht achteraf van president Wilson beslissend. Wilson, die de VS de Eerste Wereldoorlog binnensleepte, zei achteraf, dat een klein kind kon herkennen dat de Eerste Wereldoorlog een industriële en commerciële oorlog was geweest. Dit brengt Dellinger ertoe, grondig te analyseren wat de werkelijke redenen voor oorlogen zijn.

Zelf op onderzoek

Dellinger gaat dan ook al vroeg in discussie met het nationaal-socialisme. Vanaf het begin is hij een fervent tegenstander van de dictatuur in Duitsland, terwijl de Amerikaanse economie en regering nog rustig met de Nazi's samenwerken. Om de gebeurtenissen in het "duizendjarige rijk" nog beter te kunnen volgen besluit hij in 1936 naar

Duitsland, Italië en het republikeinse Spanje te reizen. In Spanje heeft hij grote sympathieën voor de militia en overweegt om zich bij hen aan te sluiten. Maar hij ontdekt dat er zich al een burgeroorlog binnen de burgeroorlog afspeelt en dit geweld tussen de verschillende linkse stromingen schokt hem. Vervolgens reist hij af naar het "Rijk van Hitler". Daar zoekt hij contact met de gemarginaliseerde groepen in deze samenleving en leeft onder andere in een joods ghetto.

Toen hij uiteindelijk in Oxford studeerde, ontmoette hij daar een Duitse antifascist. Samen proberen ze de Amerikaanse regering er toe te brengen de ondersteuning en de economische samenwerking met het nationaal-socialisme te beëindigen. Deze vriend brengt hem ook in contact met het Duitse verzet en helpt hem tijdens zijn tweede reis naar Nazi-Duitsland.

Dellinger ging bovendien ook altijd in discussie over de misstanden in zijn eigen land. Na zijn tweede reis naar Europa leeft hij een tijdlang samen met daklozen en leert daardoor hoe onbelangrijk materiële welstand is. Later is hij ook bij vele geweldloze acties tegen de rassendiscriminatie betrokken. Natuurlijk was hij ook geïnspireerd door mensen als Ghandi, maar echt gefascineerd is hij door Bart de Ligt en diens geweldloos anarchisme. Hij had er vragen bij dat Ghandi zijn strijd van 1940-1945 opschortte om de Engelsen de ruimte te geven voor de oorlogvoering.

Mishandeld

In 1940 wordt in de VS vanwege de oorlog de dienstplicht heringevoerd. David Dellinger is op dat moment theologiestudent, zodat hij van de militaire dienst is vrijgesteld. Hij zou zich enkel hoeven te laten

registreren om in een kamp voor dienstweigeraars te komen. Maar dat wilde hij niet, omdat deze kampen in afgelegen streken waren en er verschillende voorwaarden aan waren gekoppeld, b.v. dat je niets tegen de oorlog mocht zeggen.

Dellinger wordt bekend als een van de acht "Union Seminary" studenten die de registratie weigeren en daarmee een daad stellen tegen de dienstplicht. Het levert hem 3 jaar celstraf op. In het gevangenis gaat Dellinger met zijn geweldloos protest verder.

Samen met vijf andere gevangenen gaat hij 65 dagen in hongerstaking tegen het "hook", een zeer zware isolatiecel en tegen de censuur van brieven, boeken en tijdschriften. De afschaffing van de censuur lukt hen. Na beëindiging van de hongerstaking wordt hij op een slaapzaal gelegd bij geweldsdelinquenten.

De wachten zetten door leugens deze criminelen ertoe aan hem te mishandelen. Gedurende zijn drie jaar gevangenschap in twee verschillende gevangenissen beleefde hij meer dan eens dat medegevangenen ertoe werden aangezet hem af te tui- gen.

Dellinger bleef zich tot zijn dood in 2004 inzetten voor gerechtigheid.

Julian Volz is Duits dienstweigeraar, werkzaam bij Eirene en Kerk en Vrede

Dit verhaal komt uit de publicatie "Ein reines Gewissen? – Amerikanische und britische Kriegsdienstverweigerer im Zweiten Weltkrieg", uitgegeven door de Internationaler Versöhnungsbund – Deutscher Zweig e.V. en voor 10 euro te bestellen bij de Versöhnungsbund, Schwarzer Weg 8, 32423 Minden, Duitsland. E-mail: vb@versoenungsbund.de, tel: 0049-571-850875. ISBN 3-9804408-6-9, 173 bladzijden, 2005.

People building peace

Vrede maken zonder wapens. Wij geloven dat dat mogelijk is. Maar velen willen eerst zien en dan pas geloven. Het gaat dus aan om verhalen op te tekenen van burgers en hun organisaties die de vrede opbouwen. People building peace.

Al tijdens de Haagse Vredesconferentie van 1999 brachten IFOR, het Europees Centrum voor ConflictPreventie en State of the World onder de titel 'People building peace' 35 inspirerende verhalen van over de hele wereld in een kloek boekwerk van 411 bladzijden naar buiten. Maar er valt natuurlijk nog veel meer te vertellen! Tot onze vreugde heeft het Europees Centrum voor ConflictPreventie het aangedurfd om afgelopen zomer "People building peace – deel II" op de markt te brengen. Dit keer met maar liefst 65 succesverhalen vanuit de civiele samenleving.

Dit boek is 697 bladzijden dik.

Als Kerk en Vrede mogen wij de boeken met een klein voordeel aan u doorverkopen.

Voor het net uitgebrachte People building peace II vragen we € 15; voor het eerste deel € 5 en samen mogen we de 100 Engelstalige verhalen aanbieden voor € 17,50.

Houd wel rekening met verzendkosten die we apart in rekening moeten brengen en die ergens tussen de 3 en de 5 euro zullen liggen.

Maar dan nog; eindelijk eens wat andere verhalen over vrede en het omgaan met conflicten.

People building peace

Vredesretraite

Op de site van de Stichting "Leven met Aandacht" (www.aandacht.net) kunt U in contact komen met het werk en de spiritualiteit van Thich Nhat Hanh. Om daar specifiek iets van te noemen: Het Project PEACE BEGINS WITH MYSELF. Het beoogt Israël's en Palestijnen bij elkaar te brengen in Plum Village. Centraal staat de genezing van de diepe wonden die geslagen zijn in de relatie tussen Moslimwereld en de westerse wereld. Dat is op zich wijder dan het Midden-Oosten.

Maar dit project richt zich op Palestijnen en Israël's, in de hoop dat er een gemengde groep gevormd kan worden. Er wordt getraind op begrip. Thich Nhat Hanh komt in het voorjaar naar Nederland. Op 28 April houdt hij een lezing in het Nederlands Congres-Centrum te Den Haag, en hij geeft een retraite van 1 t/m 5 mei op Pandal bij Arnhem.

Protestkaart

Door XminY is in grote oplage een protestkaart tegen het vluchtelingenbeleid uitgegeven. De kaart kan gratis besteld worden voor verdere verspreiding door een mailtje te sturen naar xmin@xminy.nl met duidelijke vermelding van het aantal gewenste kaarten en het adres waar ze heen gestuurd kunnen worden.

Prekenproject

Voor wie het nog niet ontdekt mocht hebben, willen we wijzen op de website van Kerk en Vrede (www.kerkenvrede.nl), waar u onder het aanbod voor kerken een prekenproject tegenkomt. Wekelijks wordt bij de lezingen van de komende zondag een preeksuggestie uitgewerkt, waarin de blikrichting van Kerk en Vrede uitgangspunt is voor interpretatie en reflectie. Als u zelf geen predikant bent, kunt u anderen in uw omgeving die een preektaak hebben, wijzen op deze site of hen met suggesties helpen.

BON (aankruisen wat van toepassing is)

- noteer mij voor € 15 als abonnee op het kwartaalblad Vredesspiraal, daarmee ondersteun ik ook het werk van Kerk en Vrede; ik wacht met betalen op de acceptgiro
- noteer mij als lid van Kerk en Vrede voor € 36,50 per jaar ik ontvang dan de Vredesspiraal en de ledenbrief van Kerk en Vrede; ik wacht met betalen op de acceptgiro

Stuur mij:

- het boek "Pacifisme Nu" à € 8
- de brochure "Versluierde Taal" à € 3
- een PACE-vredesvlag à € 10
- het boek "People building Peace II" à € 15,-
- het boek "People building Peace I" à € 5,-
- het boek "People building Peace I en II" à € 17,50
- de poster "Samenwerken aan een vredescultuur" à € 1,-

bij het bestelde ontvang ik een acceptgiro

naam:

adres:

email:

Deze bon kunt u opsturen aan Kerk en Vrede, Antwoonnummer 4448, 3500 VB Utrecht (een postzegel mag, maar hoeft niet)

©UNESCO

Platform voor een Cultuur van Vrede en Geweldloosheid

Postbus 1528, 3580 BM Utrecht,
tel: 030-2316866 fax: 030-2714759, giro 4386298,
e-mail: platform@vredescultuur.nl, www.vredescultuur.nl

Poster voor een cultuur van geweldloosheid. U kunt de poster bestellen bij Kerk en Vrede voor € 1,- plus verzendkosten.

We ontvingen, als Kerk en Vrede, het bericht dat het Interkerkelijk Vredesberaad en Pax Christi Nederland intensief met elkaar gaan samenwerken. We volgen dat met gepaste interesse. Zodra er meer bekend is, komen we daar in een volgende aflevering van Vredes-

spiraal op terug. Deze samenwerking zal immers gevolgen hebben voor de kerkelijke vredesbeweging.

Zelf werkt Kerk en Vrede al enige jaren intensief samen met een 20-tal andere vredesorganisaties in het Platform voor een

Cultuur van Vrede en Geweldloosheid.

Sinds afgelopen Vredesweek kunnen we dat ook zichtbaar maken met de hierboven afgebeelde poster 'Samenwerken aan een Vredescultuur'.

U kunt deze poster bestellen.

vuur en water

Groot waren ons verdriet en onze verbolgenheid toen we hoorden van de brand in het grensgevang op Schiphol. Een huisgenoot was een paar dagen eerder nog op bezoek geweest en een van de gevangenen had hem gezegd bang te zijn voor brand. We hielden een extra wake bij het uitgebrande gebouw en er wordt nu ook gemaakt wordt bij kamp Zeist, waar veel van de niet verbrande grensgevangenen naar werden afgevoerd en bij het grensgevang op vliegveld Zestienhoven. In 1993 begonnen we met waken bij het eerste grensgevang van Nederland tussen het AMC en de A-2. Daar waken we nu nog steeds elke tweede zondag van de maand. Inmiddels worden er in Nederland minstens 18 keer zo veel mensen zonder papieren opgesloten. In de hele EU schieten gevangenen voor niet-criminele mensen als giftige paddestoelen uit de grond. Een soort Gulag waarin je als geïlegaliseerde mens elk moment kunt verdwijnen. Achter het prikkeldraad gaat het leven door. Zo werd er in 'onze' grensgevangenis onlangs een jongeman gedoopt. Van de priester kreeg hij een flesje gewijd water uit Lourdes, zo'n plastic Maria met een kroontje als dop. Het was een groot feest in de gevangenis en twee van de genodigden vroegen om een beetje wijwater, wreven het op hun gezicht en tien minuten later lukte het hun om over de metershoge hekken van de luchtkooi naar een op dat moment leegstaande en daardoor onbewaakte er naast gelegen gevangenis te komen en vandaar naar de vrijheid te ontsnappen. Je kunt je indenken dat dit 'Holy Water' in hoog aanzien kwam te staan daar in 't grensgevang! Voor veel mensen die vast zitten is een wonder zo ongeveer nog de enige hoop op bevrijding uit hetzij de ellende waar ze thuis in verstrengeld zaten of de gehaktmolen van de Europese vreemdelingengevangenis. Achmed, een bejaarde kleermaker uit Falludja (Irak), hield een jaar geleden de moed er in door voor medegevangenen kleren te verstellen en sierstiksels aan te brengen. Nu ziet hij asgrauw en herhaalt steeds maar dezelfde vijf woorden. Voor hem lijkt zelfs de hoop op een wonder vervlogen. Christus ontferm U over ons.

Frits ter Kuile